

MUSIQA MADANIYATI DARSLARIDA INTERFAOL TA'LIM ASOSIDA RITMIK FAOLIYAT TURIDAN FOYDALANISH METODIKASI

Odilova Gulmira Odilovna

NamDPI ART pedagogika kafedrası o'qituvchisi

Idrisova Zarema Rustemovna

NamDPI Musiqa ta'limi yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Annotation: Ushbu maqolada musiqa madaniyati darslarida interfaol ta'lim asosida ritmik faoliyat turidan foydalanish metodikasi ko'rib chiqiladi. O'quv jarayonida ritmning ahamiyati va interfaol usullar orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirish yo'llari taqdim etiladi.

Keywords: musiqa madaniyati, interfaol ta'lim, ritmik faoliyat, metodikalar.

Kirish

Musiqa madaniyati insoniyatning ajralmas qismi bo'lib, u nafaqat estetik qiymatga ega, balki ta'lim jarayonida ham muhim rol o'ynaydi. Ta'lim tizimida musiqa o'qitish, talabalarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga, hissiy intellektini oshirishga va madaniy merosni anglashga xizmat qiladi. Musiqa orqali o'rgatiladigan bilimlar va ko'nikmalar, talabalarning nazariy bilimlarini amaliyotda qo'llash imkonini beradi, bu esa ularning umumiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Interfaol ta'lim esa, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydigan metodologiyalardir. Bu usul, o'quvchilarni musiqa madaniyatiga yanada chuqurroq jalb etishga, ularga o'z fikrlarini ifoda etish va guruhda ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Interfaol ta'lim jarayonida o'quvchilar o'zaro muloqot qilish orqali bilimlarni yanada mustahkamlashadi. Shunday qilib, musiqa madaniyati va interfaol ta'lim birgalikda o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishga xizmat qiladi, bu esa ta'lim sifatini oshiradi va o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi. Musiqa madaniyati ta'lim jarayonida muhim o'rin tutadi, chunki u o'quvchilarning estetik va madaniy rivojlanishiga hissa qo'shadi. Musiqa orqali o'quvchilar o'z fikrlarini ifodalash, hissiyotlarini anglash va ijodkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Interfaol ta'lim esa, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlab, o'zaro hamkorlik va muloqotni rag'batlantiradi. Ushbu jarayonlar birgalikda ta'limning sifatini oshirish, o'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytirish va ularning umumiy rivojlanishiga xizmat qiladi, shuningdek, zamonaviy ta'lim metodlarining samaradorligini oshiradi.

Musiqa madaniyati va ta'lim

Musiqqa madaniyati ta'lim jarayonida muhim o'rin tutadi, chunki u o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda va hissiy intellektni shakllantirishda yordam beradi. Musiqqa orqali o'quvchilar o'z his-tuyg'ularini ifoda etish, boshqalar bilan muloqot qilish va jamoaviy ishlarni amalga oshirish qobiliyatlarini oshiradilar. Shu bilan birga, musiqqa ta'limi o'quvchilarga madaniy merosni anglash va qadrlash imkonini beradi, bu esa ularning madaniy identifikatsiyasini mustahkamlashga xizmat qiladi. Musiqqa madaniyati, shuningdek, tarixiy va ijtimoiy kontekstda o'quvchilarga turli xalqlarning urf-odatlarini va an'analarini o'rganish imkonini beradi, bu esa ularning global fikrlash qobiliyatini oshiradi. O'quvchilarning musiqqa ta'limidagi ishtiroki ularning o'z-o'zini ifoda etishiga, o'z hissiyotlarini boshqarishiga va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishiga yordam beradi. Natijada, musiqqa madaniyati ta'lim jarayonida nafaqat bilim beruvchi, balki shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishga xizmat qiluvchi muhim bir vosita sifatida namoyon bo'ladi. Bunday integratsiya orqali o'quvchilar nafaqat musiqqa san'atini o'rganadilar, balki o'zlarining madaniy meroslariga nisbatan ham chuqurroq tushuncha hosil qiladilar. Musiqqa madaniyati ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish, hissiy va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Musiqqa orqali o'quvchilar o'z madaniyatlarini tanib, global miqyosda boshqa madaniyatlar bilan muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayon, shuningdek, ularning shaxsiy xarakterlarini shakllantirishda va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishda yordam beradi.

Interfaol ta'lim usullari

Interfaol ta'lim usullari, o'quv jarayonida o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashga qaratilgan innovatsion yondashuvlardir. Bu usullar, an'anaviy ta'lim metodlaridan farqli o'laroq, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini, muammolarni hal qilish qobiliyatini va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Interfaol ta'limda o'quvchilar faqat passiv ravishda ma'lumotni qabul qilmay, balki o'z fikrlarini bildirishi, bahs-munozaralarda ishtirok etishi, shuningdek, guruhda ishlash orqali o'zaro tajriba almashishi mumkin. Ushbu usullar, masalan, rolli o'yinlar, muammoli vazifalar va loyiha asosidagi o'qitish kabi metodlarni o'z ichiga oladi. Ta'lim jarayonida interfaol usullarni qo'llash, o'quvchilarda motivatsiyani oshiradi va ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Natijada, o'quvchilar o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lib, ta'lim jarayonining samaradorligini yanada oshiradi. Shunday qilib, interfaol ta'lim usullari zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismi hisoblanadi va o'quvchilarning o'z-o'zini rivojlantirishiga katta hissa qo'shadi. Interfaol ta'lim usullari o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu usullar orqali o'quvchilar o'z fikrlarini ifodalash, muammolarni hal etish va

guruhda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ta'lim jarayonida interfaol usullarni qo'llash, o'quvchilarning o'zaro aloqalarini kuchaytiradi va ularni o'z bilimlarini amaliyotda qo'llashga undaydi. Bu jarayon, shuningdek, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va ta'limga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish imkonini beradi. Natijada, o'quvchilar o'zlari uchun muhim bilimlarni egallashda yanada faol bo'lishadi va ta'lim jarayonidan ko'proq foyda olishadi.

Ritmik faoliyatning ahamiyati

Ritmik faoliyat o'quvchilarning musiqa ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Musiqa ta'limida ritm, o'quvchilarga musiqa asarlarini tushunish va ijro etishda zarur bo'lgan asosiy elementlardan biridir. Ritm, musiqa asarlarining tuzilishini va ifodalanishini yanada boyitadi, shuningdek, o'quvchilarga musiqa muhitida o'zlarini erkin his qilish imkonini beradi. O'quvchilarning ritmga bo'lgan qobiliyatlari ularning musiqiy eshitish qobiliyatlari bilan chambarchas bog'liqdir. Ritmik faoliyat orqali o'quvchilar nafaqat musiqa asarlarini ijro etish, balki o'z hissiyotlarini va fikrlarini musiqa orqali ifodalashni ham o'rganadilar. Bu jarayon, o'quvchilarga guruhda ishlash va bir-birlari bilan hamkorlik qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda yordam beradi. Shuningdek, ritm va musiqa o'rtasidagi bog'lanish o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini ham mustahkamlashga xizmat qiladi. Musiqa va ritm o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, bu esa ularning umumiy ta'lim jarayonida muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi. Shunday qilib, ritmik faoliyat o'quvchilarning musiqa ko'nikmalarini rivojlantirishda ajralmas bir qism hisoblanadi. Ritmik faoliyat o'quvchilarning musiqa ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi, chunki ritm musiqa asarining asosiy tuzilishi hisoblanadi. O'quvchilar ritmik mashqlar orqali musiqa tuyg'usini, ijro etish qobiliyatini va tinglash mahoratini oshiradilar. Ushbu jarayon, shuningdek, ularning yaratuvchanlik va ijodkorlik qobiliyatlarini ham rivojlantirishga yordam beradi, bu esa musiqa bilimlarini chuqurlashtirishga olib keladi.

Metodikalar va amaliyot

Interfaol ta'lim asosida ritmik faoliyatni qo'llash metodikasi, dars rejalari va amaliy misollar o'quvchilarning o'zaro hamkorlikda faol ishtirok etishiga imkon yaratadi. Ushbu metodikalar orqali dars jarayonida o'quvchilar nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham egallaydilar. Dars rejalari ritmik faoliyatni o'z ichiga olgan holda, o'quvchilarning jismoniy va ruhiy rivojlanishiga xizmat qiladi. Masalan, dars davomida o'qituvchi o'quvchilarga turli ritmik mashqlarni taklif etishi mumkin, bu esa ularning jamoaviy ish qobiliyatini oshiradi. Amaliy misollar sifatida, o'quvchilar guruhlar shaklida ritmik kompozitsiyalar yaratishlari yoki musiqa asboblari yordamida birgalikda ijro etishlari mumkin. Bunday faoliyatlar o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va ularning bir-

biriga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi. Natijada, o'quvchilar ritmik faoliyat orqali o'zlarining musiqa bilimlarini amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishadi, bu esa ularga kelajakda yanada kengroq imkoniyatlarni taqdim etadi. O'quv jarayonida interfaol metodikalar yordamida yaratilgan muhit, o'quvchilarning umumiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Interfaol ta'lim asosida ritmik faoliyatni qo'llash uchun metodikalar, dars rejalari va amaliy misollar o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi. O'quvchilarga turli ritmik mashqlarni o'z ichiga olgan darslar orqali musiqa va harakatni birlashtirish imkoniyati beriladi. Ushbu yondashuv, o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga yordam beradi. Dars rejalari interfaol faoliyatni, guruhiy muhokamalarni va amaliy mashg'ulotlarni o'z ichiga olgan holda tuzilishi talab etiladi. Natijada, o'quvchilar o'z bilimlarini nafaqat nazariy jihatdan, balki amaliyotda ham qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Natijalar va tahlil

O'tkazilgan tajribalar natijalari interfaol ta'lim va ritmik faoliyatning o'quvchilarga ta'sirini ko'rsatdi. O'quvchilarning o'zaro aloqalari va hamkorlikda ishlashga tayyorligi, interfaol ta'lim jarayonida sezilarli darajada oshdi. Tajribalar davomida o'quvchilarning fikrlash qobiliyati va muammolarni hal qilish ko'nikmalari yanada rivojlandi. Buning natijasida, o'quvchilar bir-biridan o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishdi va o'z bilimlarini amaliyotda qo'llashda ishtirok etdilar. Ritmik faoliyat esa o'quvchilarda jismoniy faollikni oshirish bilan birga, ularning diqqatini jamlash va xotira funksiyalarini kuchaytirishga yordam berdi. O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, interfaol ta'lim usullari o'quvchilarning motivatsiyasini oshirib, ularni dars jarayonida faol ishtirok etishga undaydi. O'quvchilar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar va jamoaviy ruhning kuchayishi, ta'lim jarayonining samaradorligini yanada oshirdi. Shuningdek, ritmik faoliyatning o'quvchilarning ruhiy holati va hissiy rivojlanishiga ijobiy ta'siri bo'ldi. Natijada, bu yondashuvlar o'quvchilarning umumiy rivojlanishiga katta hissa qo'shdi. O'tkazilgan tajribalar natijalari shuni ko'rsatdiki, interfaol ta'lim metodlari o'quvchilarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi. Bu yondashuvlar o'quvchilarning o'z-o'zini anglashini, mantiqiy fikrlash qobiliyatini va ijodkorligini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, ritmik faoliyat o'quvchilarning jismoniy holatini yaxshilab, ularning diqqatini va konsentratsiyasini kuchaytiradi. O'quvchilarning hissiy rivojlanishi ham bu jarayonda muhim ahamiyatga ega bo'lib, ular o'zaro munosabatlar va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu omillar birgalikda o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi.

Xulosa

Maqolada keltirilgan natijalar shuni ko'rsatadiki, ta'lim jarayonida hissiy rivojlanish va ijtimoiy ko'nikmalarni oshirish o'quvchilarning umumiy muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir qiladi. O'quvchilarning o'zaro munosabatlari va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish, nafaqat ularning akademik natijalarini yaxshilaydi, balki shaxsiy va professional hayotlarida ham muhim rol o'ynaydi. Ushbu tadqiqotlar natijasida, o'qituvchilar va ta'lim muassasalari uchun bir qator tavsiyalar ishlab chiqildi. Bu tavsiyalar o'quv jarayonini yanada interaktiv va hissiy jihatdan boyitilgan qilishga qaratilgan bo'lib, o'quvchilarning o'zaro aloqalarini kuchaytirishni, hissiy intellektni rivojlantirishni va turli ijtimoiy vaziyatlarda muammolarni hal qilish ko'nikmalarini oshirishni o'z ichiga oladi. Kelajakda tadqiqotlar olib borish uchun istiqbollar, o'quvchilarning hissiy va ijtimoiy rivojlanishini yanada chuqurroq o'rganish, shuningdek, turli ta'lim muassasalarida ushbu ko'nikmalarni rivojlantirish uchun samarali metodologiyalarni ishlab chiqishdan iborat. Bu jarayonlar ta'lim tizimining sifatini oshirish va o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatlarini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Maqolada keltirilgan natijalar, o'quvchilarning hissiy va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishning muhimligini ko'rsatadi. Tavsiyalar sifatida, ta'lim muassasalarida innovatsion metodologiyalarni joriy etish, o'qituvchilarni tayyorlash va o'quv dasturlarini takomillashtirish zarurligi ta'kidlanadi. Kelajakda tadqiqotlar olib borish istiqbollari esa, o'quvchilarning o'zaro munosabatlari va hissiy intellektini yanada chuqurroq o'rganishga qaratilishi lozim. Bu, ta'lim jarayonini yanada samarali qilishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Botirkhanovich, S. B. (2024). The Structure of Kashkar Rubab, And Methods of Their Execution. *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ARTS AND DESIGN*, 5(1), 19-22.
2. Shokirkhonov, B. (2026, February). DEVELOPMENT OF STUDENTS'PERFORMING AND MUSICAL ABILITIES THROUGH INSTRUMENTS. In *International Conference on Social Sciences & Humanities* (Vol. 2, No. 2, pp. 77-79).
3. Botirxonovich, S. B. (2025). MUSIQA NAZARIYASI FANIDAN TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIMINI TASHKIL ETISH METODIKASI. *FARS International Journal of Education, Social Science & Humanities.*, 13(7), 139-150.
4. Toshmatov, G. U. O. (2026). Musiqa ta'limi jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishning ilmiy-nazariy asoslari. *Science and Education*, 7(2), 195-201.
5. Тошматов, Ф., & Турдалиева, О. (2023). ТАЛАБАЛАРНИ МУСТАҚИЛ ИШЛАШГА ҚИЗИҚТИРИШ ОМИЛЛАРИ. Универсальная индексная библиотека Евразийского журнала академических исследований, 3(6), 162-166.
6. Olimjonovich, T. G., & Komiljanovna, D. G. (2022). The Importance of the Festival "East Songs" in the Introduction and Development of National Classical Music of the Peoples of the East. *Central Asian Journal of Theoretical and Applied Science*, 3(6), 195-199.
7. Abduraimov, S. (2024). METHODS OF USING PRACTICAL METHODS IN MUSIC CULTURE LESSONS IN HIGH SCHOOLS. *Решение социальных проблем в управлении и экономике*, 3(6), 22-25.

8. Abduraimov, S. Z. (2024). MUSIQA TO ‘GARAKLARI ASOSIDA O ‘QUVCHILARDA MILLIY RUHIYAT TUSHUNCHALARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI. *Inter education & global study*, (5 (1)), 44-51.
9. Erdonov, S. B., Maxmudov, A. V., Abduraimov, O. S., Allamurotov, A. L., Mavlanov, B. J., & Mamatkasimov, O. T. (2023). On Reserves of *Hippophae rhamnoides* L. Fruit on the Territory of the Zarafshan National Nature Park of Uzbekistan. *American Journal of Plant Sciences*, 14, 946-954.
10. Asrakulova, A. (2025). ECONOMIC VIEWS OF ABU NASR FORABI. *Инновационные исследования в науке*, 4(2), 65-68.
11. Nabieva, A. A. (2025). ECONOMIC THOUGHTS OF YUSUF KHOS KHOJIB. *Web of Humanities: Journal of Social Science and Humanitarian Research*, 3(2), 212-214.
12. Asrakulova, A. (2025, February). HISTORICAL-PHILOSOPHICAL AND PUBLIC ADMINISTRATION ISSUES IN NIZAMULMULK’S “SIYOSATNOMA”. In *Международная конференция академических наук* (Vol. 4, No. 2, pp. 85-88).
13. Jurayeva, G. (2025). TALABALARNING O‘ZBEK XALQ CHOLG‘ULARIDA IJROCHILIK MAHORATLARINI OSHIRISHDA USTOZ-SHOGIRD AN‘ANALARINING O‘RNI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 535538.
14. Jurayeva, G. (2024). MUSIQA FANIDA XALQ CHOLG‘ULARINI O‘RGATISHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH. *Universal Science Perspectives International Scientific Practical Journal*, 1(1).
15. Jo‘Rayeva, G. Z. Q. (2026). STEM yondashuvi asosida musiqa nazariyasi ta’limini rivojlantirish yo‘llari. *Science and Education*, 7(2), 169-174.
16. Akhmedov, B. (2026, February). THE ROLE OF MUSIC IN THE FORMATION OF PERSONALITY. In *International Conference on Social Sciences & Humanities* (Vol. 2, No. 2, pp. 72-76).
17. Akhmedov, B. (2026, February). TECHNICAL AND EXPRESSIVE ASPECTS OF THE CONDUCTING APPARATUS. In *International Conference on Social Sciences & Humanities* (Vol. 2, No. 2, pp. 68-71).
18. Ahmedov, B. S. (2026). Umumta’lim maktablari musiqa darslarida musiqa tinglash jarayonining metodik asoslari. *Science and Education*, 7(2), 182-187.
19. Tajiboyev, E. (2025). O ‘ZBEK MILLIY QADRIYATLARINING TARIXIY MEROSI VA ZAMONAVIY JAMIYATDAGI O ‘RNI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3).
20. Tajiboev, E. (2025). ORGANIZATION OF AN OUT-OF-CLASS MUSIC CLUB IN COMPREHENSIVE SECONDARY SCHOOLS. *Развитие и инновации в науке*, 4(2), 13-16
21. Tajiboyev, E. M. (2026). Scientific and pedagogical foundations of developing the skills of listening to national music in higher education system. *Science and Education*, 7(1), 1038-1043.
22. Usmonjanova, G. A. Q. (2026). O ‘quvchilarning STEAM ta’lim texnologiyalarini qo ‘llash asosida muammolarni yechish ko ‘nikmalarini rivojlantirish metodikasi. *Science and Education*, 7(2), 157-161.
23. Usmonjanova, G. A. Q. (2026). Musiqiy mashg ‘ulotlar orqali talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi. *Science and Education*, 7(3), 388-391.
24. Usmonjanova, G. A. Q. (2026). Musiqa ta’limida STEM texnologiyalari va milliy musiqa integratsiyasi. *Science and Education*, 7(3), 392-395.

25. Odilova, G. O. (2026). Musiqa ta’limi yo ‘nalishi talabalarida ritmik kompetensiyani rivojlantirishning metodik asoslari. *Science and Education*, 7(1), 960-965.
26. Odilova, G. (2025). MUSIQA MADANIYATI DARSLARIDA BOLALAR BILAN ISHLASHDA MULOQOT TEXNOLOGIYASIDA. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 367-370.
27. Odilova, G. O. (2026). Musiqa ta’limi orqali bolaga emotsional yondashish tendensiyalari. *Science and Education*, 7(2), 162-168.
28. Gaziyeu, J. J. (2021). STYLISTIC FEATURES OF THE WORK OF FRANZ JOSEPH HAYDN. In *АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ* (pp. 215-217).
29. JURAKHONOVICH, G. J., & KARIMBERDIEVICH, R. K. Renewing the System of the Country and the Role and Significance of Art and Culture in Today's New Level of Modernization in Our Life. *JournalNX*, 6(05), 7-9.
30. Joraxanovich, G. J. (2025). XIX ASR OHIRI XX ASR BOSHLARIDA YEVROPADA MUSIQA PSIXOLOGIYASI RIVOJLANISHI. *Научный Импульс*, 4(37), 157-161.
31. Muhammadjon o‘g, O. R. A. (2025, December). RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA PEDAGOGIKA YO ‘NALISHI TALABALARI KREATIV FIKRLASH KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHNING INNOVATSION METODIKASI. In Partner conferences of the International Scientific Journal Research Focus (Vol. 1, No. 1, pp. 1156-1159).
32. Muhammadjon o‘g, O. R. A. (2025). MUSIQA TA’LIMINI BARCHA TALABALAR UCHUN INKLYUZIV TARTIBDA TASHKIL ETISH. “Iqtidorli talabalar ilmiy xabarlar” ilmiy-uslubiy jurnali, 1(2), 3-9.